

a szabadság birodalma, míg a külső célszerűség megszabta munka a szükségyszerűség birodalmába tartozik. (Vö. Karl Marx: A TŐKE (III.). MEM 25. köt. Kossuth, 1974. 772. k.)

24. L. Schiller híres, 1794. augusztus 23-i „születésnap” levelét Goethehez.

25. Friedrich Schiller: THEORETISCHE SCHRIFTEN. I. m. 814. k.

26. I. m. 820.

27. A schilleri esztétikai állapot – mint sok értelmező tisztázta – nem jelenti az élet esztétizálását. Ez Schiller félreértése volna – mondja például Heidegger –, s ezen az alapon meg lehetne különböztetni a természeti, az etikai, a politikai és a vallási embert is. Ezért állítja, hogy a kierkegaard-i esztétikai stádium embere Schiller félreértett esztétikai állapotában leledzik. (Vö. Martin Heidegger: ÜBUNGEN FÜR ANFÄNGER. SCHILLERS BRIEFE ÜBER DIE ÄSTHETISCHEN ERZIEHUNG DES MENSCHEN. WINTERSEMESTER. 1936/

37. Seminar-Mitschrift v. Wilhelm Hallwachs. Hrsg. v. Ulrich von Bülow. Marbach am Neckar: Deutsche Schillergesellschaft, 2005. 21. k., továbbá 70.) Az érem másik oldala azonban az életformák pluralizmusa és tipológiája, amelyet Schiller csak másutt és más összefüggésben, a naiv és a szentimentális típusának megkülönböztetésével közelít meg, s ott is nagymértékben ráhangolva a régi és új, az antik és modern – egyébként a LEVELEK-ben is megjelenő – ellentétére.

28. Schiller ebben az írásában, mint ahogy A KELLEMÉRŐL ÉS A MÉLTÓSÁGRÓL címűben is némileg módosítja filozófiai boltjának kínálatát, amennyiben ugyanarra a kérdésre ezekben a műveiben módosított spekulációval úgy válaszol, hogy a természethez tartozó szép és a természet fölél emelő fenséges vagy a humanizált szép (a kellem) és a fenséges érzületet kifejező méltóság harmonizálását tételezi.

Várad Péter

AZ ELSŐ VÁROS

Tapogató emlékezetem előtt
megnyílik az első város, és a mindörökre
egyetlen, a régi Pest, ahová nagyanyám
kézen fogva hozott, hogy el ne vesszek.
A makadámút kőkockái közé fektetett síneken,
hasadékszéles utcában csattogott
a villamos jobbra-balra rángó kocsija:
közvetlen jelenléte volt az egy másik világnak,
a nagy politikának. Hiába kezdődtek
a kollaboráns nyolcvanas évek.
Az ablak előtti fémkönyöklőnek támasztott
homlokkal, öntudatlanul is felismertem
a démont, ami ott ült a kapualjban
a zöldre festett deszkának dőlve.
Mikor elkanyarodott a nyolcas villamos,
egy pillanatra láthatóvá vált
az, ami végtelen idegennek látszott
a vidékről felhozott kisfiúnak:
a forradalmi konokság. Kapkodva
szedtem a levegőt, nem mozdultam.

Politikai tudatosságom egyetlen
tökéletes pillanatában a könyökömnél kiégett
kék műszálas dzsekit és anyám kötötte
barna sapkát viseltem. Előtte
a gyógyszergyárnál csövek alatt
futott a sín és emlékszem,
nem értettem, miért nem állunk meg,
hogy közelebből is megnézhessem
a gyárat. Faláról már peregni kezdett
a forradalmi munkás–paraszt hatalmat
éltető felirat. Megkérdeztem nagyanyámat,
miért nem festik újra. A Megyeri úton
szálltunk át a nyolcasra, ami bekanyarodott
velünk a fák alá, az egyemeletes és földszintes
házak közé. Alacsonyok voltak és makettszerűek.
Akkor, Újpesten láttam a démont.
Kicsavarodott testtel ült az árnyékban,
de gyanútlanul úgy láttam még, hogy él.
Megborzongtam. Nagyanyám mondott valamit
arról, hogy mit kapok, ha jó leszek.
Ő nem látta? Miért nem szólt?
Az a Pest azóta egyetlen,
és megmarad mindörökre.

KIHALLGATÁS AZ ÉJJELI KÖRÚTON

Lábuk mellett a gót betűs, teológiai kézikönyvek
szaga olyan, mint a hideg, penészes kenyéré.
Egy érdektelen ember lehordta ezeket
erkélyéről a kibelezett hűtő mellé.

A körútnál kezdődött az egykori birodalom szíve,
ahol most a szorongását leplező pár várakozik
az éjszakai buszra. Balról ittas fiatalok jönnek,
idegesen zajonganak fehér, feliratos ruháikban.

Visszhangzik minden, mint egy bibliai sírban. Száján nagy kő.
Az egykori gyarmatok gazdagsága befalazva áll a körút
házaiban, a portálok előtt elterpeszkedik a sötétség.
Egy alacsonyabb fa ágain kabát lóg szakadt béléssel.

Borotvált és nyers bőr villan ki: a pár egyik tagján egy pillanatra elhúzódik a gallér. A tarkóról izzadságcseppek csorognak lefelé. Néma várakozás a mélyben, a zárókő mozdulatlan.

A busz büdös, tömött és hatalmas.
Védekezőtartásban, vakságot és némaságot fogadva szállnak fel. Utánuk egy ismeretlen felszedi az eldobott csikket és végigszívja.

Az utolsó száz métert gyalog teszik meg.
Csönd lesz, szürreális csönd az egykori birodalom szívében. Az a kétpercnyi rítus felébreszti a félelmet; amikor megkezdődik az éjszakai kihallgatás.

Lackfi János

ROCKY

Úgy futok, mint a Rocky, jobb láb, bal láb, jobb láb, bal láb, mint aki már nagyon régóta fut, talán kilométerek óta, talán már évek óta, mintha kergetnének, mintha már az anyám hasában is futottam volna, mintha már az anyám hasában is kergetett volna valaki, a kapucnim leffeg a hátamon, az arcomon vízcseppek peregnek, izzadság meg eső is, mert mindig esőben indulok futni, ha nem esőben, az nem olyan jó, Rocky is mindig esőben futott, esőben jobban izzad az ember, esőben hamarabb kiizzad, olyan, mintha már régóta futna, rögtön filmre lehetne venni, és nagyon jól festene, nagyon jól festenek, Rocky fordított háromszögfoltot izzadt a pólója hátára, szürke pólója volt, kapucnis, szürke van nekem is, kapucnis, szívesen megnézném a hátamat, mennyire izzadt, van-e rajta háromszög, de ahhoz ki kéne bújniom magamból, nem csak a pólómból, ha kibújnék magamból, lefilmezhetném magam, én lennék a Rocky hét, az edzőm azt mondja, a legjobb úton vagyok, csak csináljam keményen, hát én már legalább hússzor megnéztem, Pesta bácsi utálja velem nézni, mert együtt mondom a filmmel, együtt minden szót, sőt, elég, ha csak meglátom az arcot, a házfalat, a következő jelenetből valamit, s már mondom is előre, mint a vízfolyás, figyelj, én békés természetű ember vagyok, de nem tanácsos ujjat húzni velem, és piff és páff és adj neki.

Úgy futok, mint a Rocky, jobb láb, bal láb, jobb láb, bal láb, jobb ököl, bal ököl, jobb ököl, bal ököl, mindig kinézek valamit, amit püfölhetek, mondjuk egy szembejövő autót, mondjuk azt ott, amíg még egész kicsi, aztán addig ütöm, amíg földagad, piff-puff, amíg egész közelre nem ér, világít a sötétben a lámpája, mindig sötétben futok, akkor az arcom fele árnyékban van, mintha feketére festették volna, a másikat megvilágítja az utcalámpa, az nagyon jól néz ki filmen, az olyan fenyegető, és piff és páff, közelebb jössz, te szemét?, megkapod a magadét, tessék, és amikor az autó elhúz mellettem,